

„Věc o sobě“

Byl to jako první asi Kant, kdo formuloval naprosto rigidně myšlenku, že „věc o sobě“ je pro nás nepoznatelná, protože jakékoli její poznání by z ní nutně učinilo „věc pro nás“. Vlastně jde o truismus, ale nebylo to tak míněno. Nevysloveným předpokladem (možná vedlejším předpokladem) by v takovém případě bylo, že poznání nepoznaného vůbec není možné, protože by se tím nepoznané neponechalo tím, čím jest, ale změnilo by se (totiž právě v poznané). V tom spočívá ten truismus: poznání mění to, čeho je poznáním a co dosud nebylo poznáno. Celý problém je tak postaven na hlavu: k čemu by bylo poznání, pokud by se omezovalo jen na poznané, tj. na to, co již bylo poznáno? A jak vůbec mohlo být poznáno, tj. jak se mohlo stát poznaným? – Takže toto pojetí je prostě nemožné, vnitřně vadné, rozporné – a zejména nepoužitelné. Proti tomu musíme trvat na tom, že (ještě) nepoznané lze zásadně poznávat, i když to poznávání je postupným překonáváním nepoznanosti (a to někdy dosti dlouhodobým a život nejen jednotlivého člověka přesahujícím). Proto je možno legitimně mluvit o rozdílu mezi „věcí o sobě“ a „věcí pro nás“, protože věc o sobě může mít mnoho stránek nebo aspektů i tehdy když byla velice dobře poznána. Není tomu tak ovšem proto, že by na ní nebo v ní bylo něco nepoznatelného, nýbrž že poznání některých jejích stránek nebo aspektů je v tom či onom ohledu nedůležité nebo postradatelné. Lze tedy mít za to, že každá „věc o sobě“ může být poznávána a že toto její poznávání může být relativně správné a dokonce i pravdivé (o správnosti budeme mluvit tam, kde jde o vymezení kontextu, o pravdivosti tam, kde jde o vztah k tomu, co je v dané situaci „tím pravým“). Výsledkem tedy může být závěr, že poznání je možné a že je nebo může být vskutku poznáním „věci o sobě“, i když je takové poznání vždycky jen relativní a částečné.

(Písek, 120129-1.)